

Elintarvikemarkkinavaltuutettu
Livsmedelsmarknadsombudsmannen
The Food Market Ombudsman

RESULTATRAPPORT OM ENKÄTEN RÄTTVISA HANDELSSÄTT I PRIMÄRPRODUKTIONEN INOM KÖTTBRANSCHEN

Våren 2025

Bakgrund till enkäten

I Finland regleras verksamheten på livsmedelsmarknaden av [livsmedelsmarknadslagen](#). Syftet med livsmedelsmarknadslagen är att förbättra livsmedelsmarknadens funktion och trygga ställningen för aktörer som är i en svagare ställning i livsmedelskedjan. Förhandlingskraften hos leverantörer och köpare av jordbruksprodukter och livsmedel har allmänt ansetts vara väldigt obalanserad inom Europeiska unionen.

För att underlätta detta problem har Europeiska unionen stiftat ett s.k. [direktiv om otillbörliga handelsmetoder](#) som skyddar små och medelstora varuleverantörer som står i avtalsförhållande till stora företag. I direktivet definieras absolut förbjuden praxis och praxis som är förbjuden om man inte tydligt och entydigt har kommit överens om den. I Finland har direktivet om otillbörliga handelsmetoder verkställts i livsmedelsmarknadslagen.

I Finland finns en livsmedelsmarknadsombudsman som arbetar för att livsmedelsmarknaden ska fungera bättre och för att förhindra praxis som strider mot god affärssed. Livsmedelsmarknadsombudsmannen övervakar att de krav och förbud som föreskrivs i livsmedelsmarknadslagen iakttas. Dessutom ger livsmedelsmarknadsombudsmannen rekommendationer, utlåtanden och förslag i anslutning till livsmedelskedjans verksamhet samt informerar och ger aktörerna i branschen råd om god affärssed.

År 2023 inledde livsmedelsmarknadsombudsmannen branschspecifika enkäter för att samla in aktuell information om efterlevnaden av lagen. Enkätresultaten från bageri- och konditoribranschen, köttindustrin, bär- och fruktbranschen samt dryckesbranschen har publicerats på [livsmedelsmarknadsombudsmannens webbplats](#). Hösten 2024 genomfördes en enkät bland aktörer i primärproduktionen inom köttbranschen, vars syfte var att utreda efterlevnaden av rättvisa handelssätt och livsmedelsmarknadslagens inverkan på branschen.

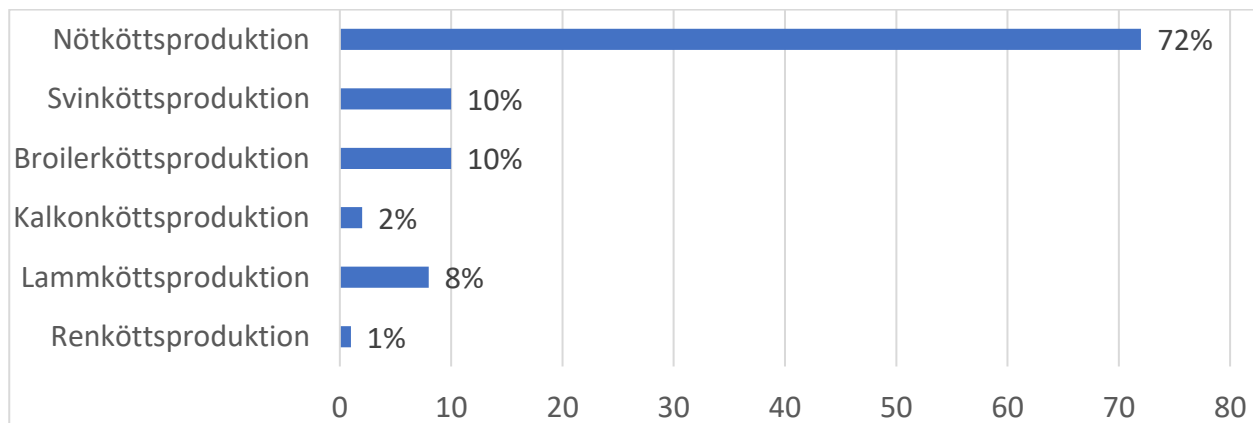
Livsmedelsmarknadsombudsmannen utnyttjar resultaten av enkäten för att identifiera skavpunkterna i livsmedelskedjan särskilt inom köttbranschen. Utifrån resultaten riktas också till exempel de anvisningar och den rådgivning ombudsmannen ger.

Enkäten genomfördes på webbplattformen Webpropol 1.11–2.12.2024 och man fick 230 svar på enkäten. Länken till enkäten skickades ut via olika intresseorganisationer inom köttbranschen. Eftersom en del av medlemmarna hör till flera organisationer är det inte möjligt att fastställa en exakt svarsprocent. Materialet behandlades anonymt och helt konfidentiellt med statistiska metoder. Svar från enskilda personer har inte behandlats separat och enskilda respondenters svar kan inte särskiljas från resultaten.

Enkätens resultat

Bakgrundsuppgifter

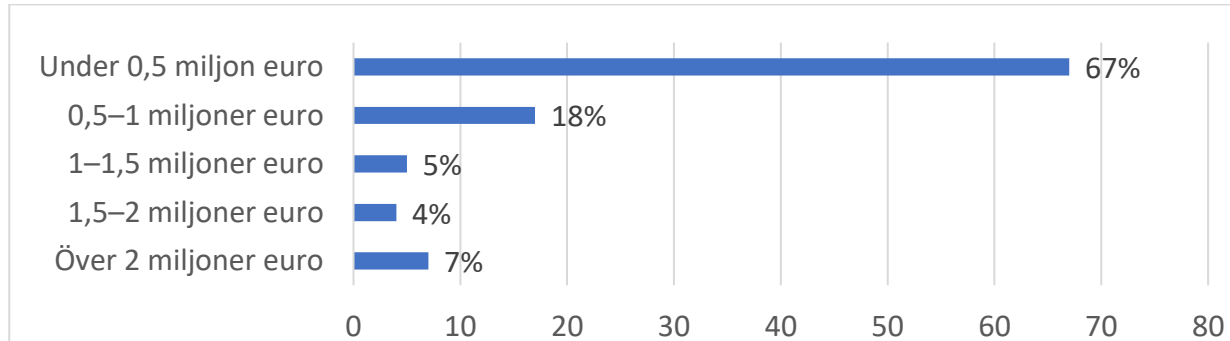
Produktionsinriktningarna vid de företag som svarade på enkäten fördelade sig enligt följande:

Figur 1. De svarande företagens branscher.

Respondenterna fick välja fler än en bransch.

Omsättningen för de företag som svarade på enkäten fördelades enligt följande:

Figur 2. De svarande företagens omsättningar.

I enkäten kartlades förekomsten av förbjudna handelssätt och andra problem under de senaste 12 månaderna, för att resultaten ska vara så aktuella som möjligt. I tolkningen av enkätens resultat bör man beakta att frågorna om skavpunkter i livsmedelskedjan endast har ställts till de respondenter som har svarat att de har stött på problem eller verksamhet som strider mot livsmedelsmarknadslagen i handeln med produkter inom köttbranschen. Om respondenten inte har valt ett enda problem har inga preciserande frågor om problemen ställts. Således är de procentandelar som nämns i de preciserande frågorna om olika problem andelarna av de respondenter som nämnde problemet. Exempelvis då 10 procent av alla respondenter har nämnt betalningstiderna som ett problem i handeln med produkter inom köttbranschen så har denna procentandel beräknats på de respondenter som berättade att de hade stött på problem. När

man däremot nämner att 63 procent av respondenterna har upplevt att det största problemet i fråga om betalningstiderna är att produkterna inte betalas inom ramen för de lagstadgade betalningstiderna, har denna procentandel beräknats endast för de respondenter som berättade att de hade stött på problem med betalningstiderna.

Skavpunkter i handelssätten i livsmedelskedjan

Respondenterna tillfrågades om det förekommer problem eller praxis som strider mot god affärssed i primärproduktionen inom köttbranschen. Av respondenterna ansåg 61 procent att sådana problem förekommer åtminstone i viss mån. Vid tolkningen av resultaten är det dock skäl att beakta att när man ställde närmare frågor om förekomsten av problem inom olika delområden uppgav 56 procent av respondenterna att de inte har observerat problem eller praxis som strider mot god affärssed. Detta kan till exempel påverkas av att respondenterna upplever att det finns problem inom branschen även om de inte har stött på dem i sin egen verksamhet. Största delen av de problem som framkom i enkäten (55 %) gäller ensidiga ändringar av avtalsvillkoren. Andra problem som kartlagts i enkäten förekommer främst sporadiskt. Nedan presenteras de observationer som framkommit i enkäten närmare.

Ensidiga ändringar av villkoren

Oftast upplevdes ensidiga ändringar av villkoren som ett problem i handeln i primärproduktionen inom köttbranschen. Problem med ensidiga ändringar av villkoren kan exempelvis vara att leveransmängderna eller priserna ändras ensidigt. Av dem som svarade på enkäten upplevde 33 procent ensidiga ändringar av avtalsvillkoren som ett problem. En ensidig ändring av villkoren upplevdes som ett problem i synnerhet av större företag med en omsättning på över en miljon euro, eftersom 40 procent av dessa företag upplevde att en ensidig ändring av villkoren var ett problem i primärproduktionen inom köttbranschen.

Enligt livsmedelsmarknadslagen får det i ett avtal inte tillämpas ett villkor eller förfarande enligt vilket köparen ensidigt kan ändra villkoren i ett leveransavtal för jordbruksprodukter i fråga om leverans- eller distributionsintervall, produktvolym eller priser.

På basis av svaren ändras villkoren ensidigt särskilt i fråga om priserna. Dessutom görs ändringar i kvalitets- och rapporteringskraven samt i leveranstiderna.

Betalningstider

Det näst största problemet ansågs vara problem med betalningstiderna, som 10 procent av respondenterna hade stött på. Företag med en omsättning på mindre än en miljon euro hade stött på problem med betalningstiderna något oftare än andra. Enligt livsmedelsmarknadslagen är betalningstiden för jordbruksprodukter och livsmedel högst 14 dagar. Köparen och säljaren kan dock alltid komma överens om att betalningstiden är kortare än detta, till exempel 7 dagar. Även en längre betalningstid på högst 30 eller 60 dagar kan avtalas på de villkor som anges i lagen.

Det största problemet med betalningstiderna var att produkterna inte betalades inom ramen för de lagstadgade betalningstiderna – 56 procent av respondenterna ansåg att detta var ett problem. Däremot upplevde 50 procent av respondenterna att det är ett problem att produkterna inte har betalats i enlighet med betalningstiderna i avtalet.

Företagshemligheter och tekniska anvisningar

Av respondenterna uppgav 6 procent att de under de senaste 12 månaderna hade stött på problem med affärshemligheter eller tekniska anvisningar.

Enligt livsmedelsmarknadslagen får köparen inte kräva affärshemligheter eller tekniska anvisningar av varuleverantören, om inte kravet är motiverat och nödvändigt med tanke på affärsverksamheten. Detta skyddar leverantörerna från situationer där de utsätts för påtryckningar för att lämna ut känsliga uppgifter, såsom tillverkningsmetoder, recept eller uppgifter om anskaffningen av råvaror.

Enligt svaren förekommer problem med affärshemligheter till exempel i situationer där producentens byggnadstekniska uppgifter utan tillstånd lämnas ut till andra producenter. Dessutom kan det hända att slakterierna utan ersättning kräver att producenterna lämnar ut grundläggande uppgifter som påverkar produktionen och lönsamheten, och överlåter dessa uppgifter till tredje part utan tillstånd.

Kommersiella repressalier, annullering av en order och förbjudna betalningar

Av respondenterna uppgav 6 procent att de hade utsatts för kommersiella repressalier under de senaste 12 månaderna. Kommersiella repressalier enligt livsmedelsmarknadslagen är bland annat att avlista produkter eller dra ned på kvantiteterna av beställda produkter på grund av att leverantören utövar sina avtalsenliga eller juridiska rättigheter, för ett ärende till en myndighet för behandling eller samarbetar med en myndighet.

Av svaren framgår att kommersiella repressalier förekommer i synnerhet i form av en minskning av antalet order, vilket 67 procent av respondenterna uppgav att de utsatts för. Dessutom uppgav 33 procent av respondenterna att de stött på hot om att avsluta beställningarna.

Endast en procent av alla respondenter uppgav att de utsatts för förbjudna betalningar under de senaste 12 månaderna. Betalningar som är förbjudna i handeln med livsmedelsprodukter är enligt livsmedelsmarknadslagen betalningar som inte är kopplade till försäljningen, betalningar för försämring eller förlust av produkten och ersättningar för kostnaderna för att behandla klagomål från kunder som inte beror på varuleverantörens försumlighet eller fel. Dessutom är kostnader för lagring, skyltning med eller listning, eller tillhandahållande på marknaden, kostnader för rabatter som utgör en del av en marknadsföringskampanj, kostnader för reklam eller marknadsföring samt kostnader för inredningen av lokaler som används vid försäljning förbjudna, om parterna inte på förhand klart och tydligt har kommit överens om dessa.

Andra problem som framkom i enkäten

Andra problem som nämndes i enkätsvaren var:

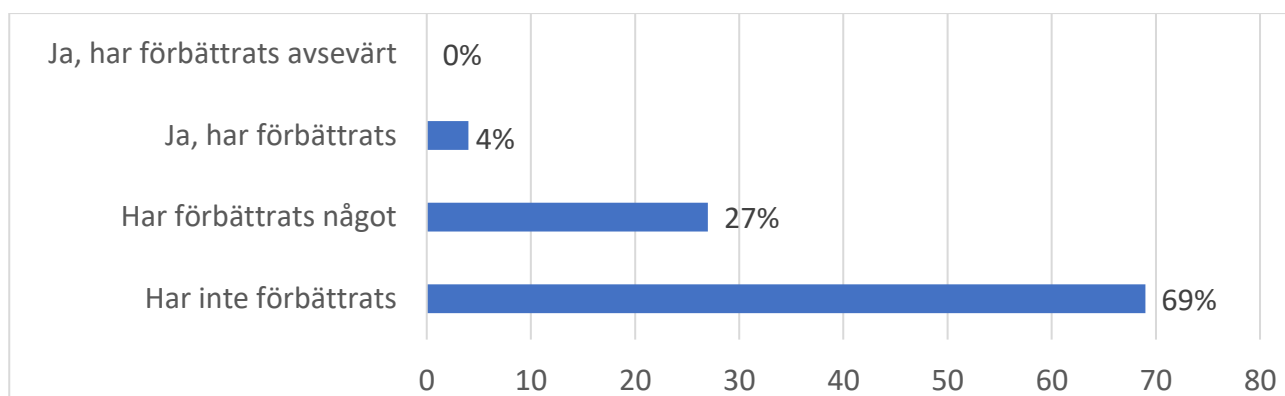
- 1. Problem i samband med avhämtning av djur**
  - a. Djur avhämtas inte enligt överenskommelse eller detaljerna i anslutning till avhämtningen ges med oskäligt kort varsel.
- 2. Orimlig risk för primärproducenten**
  - a. Respondenterna upplevde att de som primärproducenter bär en orimlig risk jämfört med slakteriet.
- 3. Misstanke om ”förvrängning” av kötthalterna vid slakterier**
  - a. Ett lägre pris betalas för en lägre kötthalt.

Kännedom om livsmedelsmarknadslagen och livsmedelsmarknadsombudsmannen och deras genomslagskraft

Livsmedelsmarknadslagen

Av alla respondenter kände 81 procent till att det finns en livsmedelsmarknadslag i Finland. Alla stora företag med en omsättning på över 2 miljoner euro som svarade på enkäten kände till livsmedelsmarknadslagen, medan motsvarande siffra för de minsta företagen med en omsättning på under 0,5 miljoner euro var 83 procent.

Nästan 70 procent av respondenterna upplevde att livsmedelsmarknadslagen inte alls har förbättrat varuleverantörens ställning i livsmedelskedjan. Resten, cirka 30 procent, upplevde att lagen förbättrat varuleverantörens ställning åtminstone i viss mån. Företagsstorleken hade knappt någon inverkan på bedömningen av lagens genomslagskraft. Det är värt att notera att ingen av respondenterna upplevde att livsmedelsmarknadslagen skulle ha förbättrat varuleverantörens ställning i kedjan avsevärt.

Figur 4. Anser du att livsmedelsmarknadslagen har förbättrat varuleverantörernas ställning i livsmedelskedjan?

Livsmedelsmarknadsombudsmannen

Respondenternas kännedom om att det finns en livsmedelsmarknadsombudsman var relativt bra, eftersom 78 procent av alla företag som svarade på enkäten kände till att det finns en livsmedelsmarknadsombudsman i Finland. Större företag med en omsättning på över två miljoner euro kände till livsmedelsmarknadsombudsmannen något oftare än de övriga respondenterna.

Begäran om åtgärder

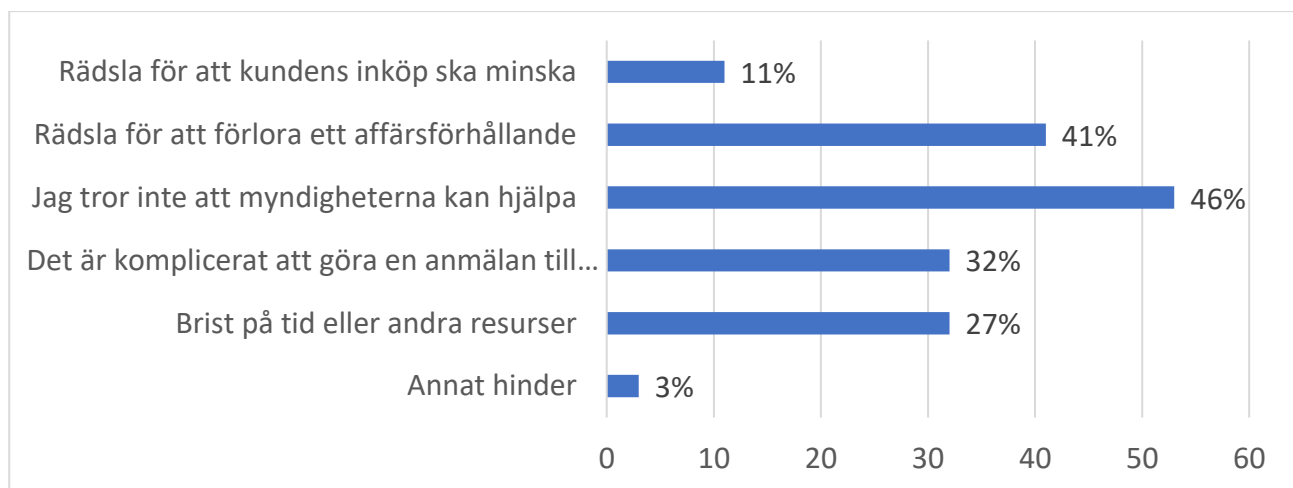
Aktörer på livsmedelsmarknaden kan lämna en [begäran om åtgärder](#) till livsmedelsmarknadsombudsmannen om de misstänker eller upptäcker överträdelser av livsmedelsmarknadslagen. Begäran om åtgärder ska lämnas skriftligen och den är i regel offentlig i enlighet med [lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet \(621/1999\)](#). Ombudsmannen ska därmed informera den som bett om information om begäran om åtgärder och de handlingar som hänför sig till den.

Med enkäten utreddes om respondenten kunde tänka sig att lämna en begäran om åtgärder till livsmedelsmarknadsombudsmannen om denne utsatts för verksamhet som strider mot god

affärssed eller mot livsmedelsmarknadslagen. Av alla respondenter svarade 54 procent att de kunde tänka sig att lämna en begäran om åtgärd. Av respondenterna svarade 7 procent nej och 37 procent kunde inte säga om de kunde tänka sig att lämna en begäran om åtgärder till livsmedelsmarknadsombudsmannen.

Ju mindre företag det handlade om, desto positivare förhöll man sig till att lämna en begäran om åtgärder.

Med enkäten kartlades vilka hinder det kan tänkas finnas för en begäran om åtgärder. Som det största hindret upplevde respondenterna tanken att myndigheten inte kan hjälpa dem med problemet. Av de som svarade på enkäten upplevde 46 procent detta som ett hinder. Av respondenterna var 41 procent rädda för att förlora ett affärsförhållande till följd av en begäran om åtgärder. Anmälan till myndigheten upplevdes som komplicerad av 32 procent av respondenterna. Större företag med en omsättning på över en miljon euro uppgav oftare än de övriga företagen att de upplevde rädsla för att förlora ett affärsförhållande eller för att kundens inköp minskar som ett hinder, medan den komplicerade anmälan till myndigheten samt bristen på tid och resurser upplevdes som ett problem särskilt av de minsta företagen.

Figur 5. Vilka hinder anser du att det kan finnas för att lämna in en begäran om åtgärder till livsmedelsmarknadsombudsmannen?

Vad händer näst?

Enkäten riktad till primärproduktionen inom köttbransch var den femte av livsmedelsmarknadsombudsmannens branschspecifika enkäter. Enkäten bekräftade livsmedelsmarknadsombudsmannens tolkning att det förekommer vissa problem i

livsmedelskedjan som det kan bli nödvändigt för livsmedelsmarknadsombudsmannen att ingripa i. Utifrån dessa observationer inriktar livsmedelsmarknadsombudsmannen sin rådgivning och sina anvisningar på de observerade problempunkterna. Härnäst publicerar livsmedelsmarknadsombudsmannen anvisningar som särskilt behandlar praxis för ensidiga ändringar av villkor. Resultaten utnyttjas också för att styra de kommande prioriteringarna i livsmedelsmarknadsombudsmannens verksamhet.

Dessutom kommer livsmedelsmarknadsombudsmannen att effektivisera kommunikationen om rättigheterna och skyldigheterna för de parter som är verksamma på livsmedelsmarknaden.

Mer information om enkäten

Mer information om enkäten och dess resultat fås från Livsmedelsmarknadsombudsmannens byrå per e-post på adressen [etmv\(at\)etmv.fi](mailto:etmv(at)etmv.fi) eller per telefon på numret 029 520 55 33.

Beställ livsmedelsmarknadsombudsmannens nyhetsbrev med hjälp av QR-koden
eller på adressen [livsmedelsmarknaden.fi](https://www.livsmedelsmarknaden.fi).

Elintarvikemarkkinavaltuutettu
Livsmedelsmarknadsombudsmannen
The Food Market Ombudsman

Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimisto / PL 200 / 00027 RUOKAVIRASTO
Livsmedelsmarknadsombudsmannens byrå / PB 200 / 00027 LIVSMEDELSVERKET The Office of the Food
Market Ombudsman / P.O. Box 200 / FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND

+358 29 520 55 33 / etmv@etmv.fi

 Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimisto – Livsmedelsmarknadsombudsmannens byrå

 @ ETMV_toimisto